

Klassiska DX-mottagare

Eddystone 940

Eddystones historia berördes här i Eteraktuellt så sen som i nr 2 2012 så att skriva om den igen så här tidigt efteråt känns onekligen tjatigt. Så det kommer inte att ske. Jag nöjer med med att konstatera att bolaget tillverkade närmast en myriad olika modeller och med den produktionen blev det förstås både flippar och floppar.

Till skillnad mot den EC 10 som avhandlades i nr 2 så är 940 en helt rörbaserad modell, en kategori mottagare som fortfarande har sina proselyter. Den är också en av de absolut sista rörbaserade mottagare som Eddystone producerade - den tillverkades mellan åren 1962 och 1969, därefter ersattes den av 960, en heltransistoriserad modell som till det yttre är lik 940.

Eddystone 940 är bestyckad med 13 rör och då kan man lätt förledas att tro at det rör sig om en dubbelsuper. Men så är inte fallet, den är en enkelsuper med mellanfrekvensen med den något udda - på engelskt vis - mellanfrekvensen 450 kHz. Det absolut vanligaste värdet är annars 455 kHz. Förklaringen det det höga rörantalet är att bl.a att mottagaren har dubbla

HF- och MF-steg.

Lite udda är det också att mottagaren har fem band, det vanliga är annars fyra på apparater i lägre prisklasser och sex i högre. Som det nu är har mellanvågsbandet delats.

Specifikationer

Frekvensområden

- 480 - 1030 kHz
- 1030 kHz - 2,4 MHz
- 2,4 - 5,4 MHz
- 5,4 - 12,7 MHz
- 12,7 - 30 MHz.

Känslighet

- < 3 μ V på alla band.
- Siffran avser 15 dB signal/brusförhållande.

Undertryckning av spegelfrekvenser

- 1 MHz 90 dB
- 8 MHz 75 dB
- 20 MHz 40 dB

Selektivitet

10/22 kHz

4/12 kHz

400 Hz/3,5 kHz

Siffrorna gäller vid 6/40 dB.

Uteffekt

3,5 W.

Mått

222 mm (H) * 425 cm (B) * 381 cm (D).

Vikt

19,5 kg.

In- och utgångar

Hörlurar.

Antenn/jord.

Högtalare.

Handhavande

Utseendemässigt ansluter mottagare väl till dåtidens Eddystonestandard, den är exakt lika stor som den i Eteraktuellt tidigare presenterade 830/5. Vilket är stort i dagens läge. Vikten kvalar nätt och jämnt in under 20 kg-strecket, också det relativt mycket. Men sådant här får man tugga i sig om man gillar rörmottagare.

Den mekaniska kvaliteten är utmärkt. Känslan i avstämningssratten är oslagbar och allt fungerar i det närmaste klanderfritt på mitt 50 år gamla exemplar. På sextioalet var engelskt och kvalitet ord som hörde ihop, sedan är det en annan sak att den kvaliteten fick en tendens att sjunka genom golvet ca ett decennium senare.

Precis som på de båda tidigare presenterade 830/5 och EC10 har mottagaren mekanisk - inte elektrisk - bandspridning. Dvs. man har två skalor som rör sig beroende av varandra och en avstämningssratt. Det här är bra mycket bättre än elektrisk bandspridning eftersom man alltid lätt kan återvänta till en frekvens senare. Loggdiagram behövs i båda fallen. Om man likhet med undertecknad anser att loggdiagram inte

är en del av historien som är värd att bevara kan man alltid köpa en frekvensräknare, se t.ex. Bosses artikel i förra numret. Först som sist ska sägas att AADE inte tillhandahåller någon DFD-1 Eddy utan man måste välja en DFD-1A och acceptera en mera krånglig konfiguration. 940 har i alla fall separat oscillatorrör dit man utan problem direkt kan ansluta ett "tube shield interface" utan att behöva uppleva Bosses vedermödor med Hammarlund SP-600.

Avstår man från frekvensräknaren kan man med loggdiagrammets hjälp utan vidare läsa av ner till 1 kHz på det lägre frekvenserna. På högre frekvenser är det värre, fr.o.m. 25-metersbandet och uppåt i frekvens kräver dessutom avstämningen en lätt hand, åtminstone då det smala filtret används.

Till skillnad mot EC 10 (och i likhet med 830/5) är skalbelysningen föredömligt bra och kan närapå dubblera som läslampa.

S-mätaren håller inte alls samma klass, graderad från 0-10 som den är på sedvanligt Eddystonemanér från sextioalet. Den duger bara för att ställa in rätt frekvens egentligen.

Saknas användarhandledningen vid köp så hittas den lätt på Internet, t.ex. via trevliga webbplatsen Eddystone user group (<http://www.eddystoneusergroup.org.uk/>). Här finns för övrigt mycket intressant att läsa.

Eddystone 940 (överst) och 830/5. Lika som bär kan tyckas vid första anblicken, men under huven döljer sig betydande skillnader.

En kanadensare säljer ofta en CD med alla Eddystones handledningar för ett facilt pris på amerikanska Ebay.

Selektivitet

Det här är tyvärr mottagarens akilleshäla. Det finns bara ett kristallfilter och det är mycket smalt, 400 Hz, och närmast avsett för CW.

I övrigt används LC-filter med det förväntade dåliga resultatet. Siffrorna som fabriken anger gäller vid -40 dB, inte vid som brukligt är -60 dB. Skalan är ju logaritmisk och Eddystone tyckte väl att det var alltför dålig reklam att skylta med -60 dB-värdena... Det bredaste läget är av typen ladugårdsdörr och det är svårt att i AM-läge riktigt avgöra vilken frekvens man egentligen lyssnar på - stationerna hörs lika starkt över ett område på några kHz, ibland ännu mer. Mellanläget är bättre, men inte bra. Snarare mindre dåligt. För mer avancerad DX-ing återstår smalaste läget - det med kristallfiltret - varvid det annars fina rörljudet försvinner all världens väg.

Speglar och storsignalsegenskaper

Storsignalsegenskaperna är riktigt bra, skam vore det väl annars - det är ju en rörapparat! Även dämpningen av spegelfrekvenser är bra tills man börjar närma sig de högre frekvenserna för då börjar enkelsuperkonceptet göra sig påmint på allvar. Det är naturligtvis främst de dubbla HF-stegen (fyrgångad vridkonding i avstämningen) som gör att mottagaren presterar så bra som den ändå gör.

Känslighet

I det här avseende lämnar RX-en inget övrigt att önska, tvärtom presterar den bättre än många modernare transistormottagare, speciellt på MV där många tidigare transistoriserade modeller är kraftigt dämpade för att hålla storsignalsproblemen under någotsånär kontroll.

Frekvensstabilitet

Med viss reservation på att mitt exemplar kan vara defekt i detta avseende är detta 940:s näst sämsta gren, den driver närmast hejdlöst innan det blivit genomvarm. Speciellt på högre frekvenser kan den driva uppemot 10 kHz första timmen. Tack vare (i detta fall) de breda filtren är detta inte fullt så allvarligt som det låter så länge man lyssnar på AM men frekvensräknaren talar sitt tydliga språk. SSB-mottagning kräver dock ett ständigt passande med avstämningssratten.

Sammanfattning

Jämförelsen med 830/5 är oundviklig. På MV är de ungefär jämbördiga men sedan är det spel mot ett mål: 940:ans. 830/5 var mer än dubbelt så dyr ny och det märks naturligtvis.

Att köpa en begagnad 940

Eddystone 940 sålde aldrig speciellt bra här i Sverige och är idag sällsynt vilket naturligtvis driver upp priset, 1500-2000 kr får man vara beredd att betala för ett fräscht exemplar. En komplett reservrörssats kan visserligen skaffas inom landets gränser men lägger uppemot 1000-lappen ovanpå det priset. Eddystoneentusiasterna och övriga DX-are som vill återknyta bekantskapen med sin "ungdomskärlek" accepterar säkert den prislappen utan att jämla sig alltför mycket.

Utbudet är förvisso större i England, exv. på engelska Ebay, men fraktkostnaden är rätt avskräckande. För oss som bor i Mälardalen är Eskilstunamässan första handsalternativet.

Den som bara vill ha en "riktig" Eddystone (EC 10 är inte det fullt ut...) bör titta på 830/5, en än mer kompetent mottagare som bör kunna hittas för runt 1000-lappen. Visserligen kostar reservrörssatsen i detta fall ännu lite mera (15 rör istället för 13) men man sparar 500-1000 kr på radions pris. Eller om man så vill: halva till hela kostnaden för reservrören.

830/5 tillverkades för det svenska försvaret (och hittade även vägarna till handelsflottan) och finns därmed i flera exemplar på marknaden. Vilket förklarar den i förstone egendomliga prisskillnaden.

Vilket inte hindrar Eddystone 940 från att vara en riktigt trevlig mottagare för den som i första hand är intresserad av programlyssning. Och vill kunna koppla en frekvensräknare till mottagaren. Det är svårare på 830/5 som har permeabilitetsavstämning och är dubbelsuper på vissa band och enkelsuper på andra.

Magnus Jespersion